

Voor- en achternamen

Anton C. Zijderveld

#Ik weet niet waar het vandaan komt, maar ik heb iets met namen. Sinds kort verzamel ik opmerkelijke voor- en achternamen. Zo noteerde ik onlangs onder andere de volgende, welluidende en haast jaloers makende namen: Thijs Niemandtsverdriet. Petra Quadvlieg, Gertrude Himmelfarb, Karin Ruckstuhl, Timothy Oliphant. De kroon spant evenwel: Lambertus, Joseph, Rudolf, Jean-Baptiste, Wilderich, Gerardus, Everardus, Maria Graaf de Marchant et d'Ansembourg. Je vraagt je af hoelang het geduurd heeft voor het nog jonge graafje al zijn voornamen uit het hoofd kende. En dan het antwoord op de vraag van de juffrouw in de eerste klas van de lagere school: 'En hoe heet jij?' – 'Mijn naam is.....' Waarschijnlijk afgekort tot 'Bertus Marchant'. En hoe deed de volwassen graaf het, vraag je je af, als hij de telefoon opnam en zich meldde?

#Maar wat vooral interessant is, zijn de relatief recente veranderingen in ons gebruik van voor- en achternamen. Toen ik begin jaren zeventig na studie en werk in Noord-Amerika in Nederland terugkeerde, moest ik wennen aan de aanhef van brieven en het gebruik van mijn titels op de enveloppen. In Noord-Amerika was ik gewend aan het gebruik van uitsluitend de voornaam en liefst één initiaal. Ik gebruikte die ook steeds in mijn Engelstalige publicaties. Hier werd ik geadresseerd als Prof. dr. A. C. en begonnen brieven met 'Hooggeleerde Heer'. Een enkeling overdreef dit en maakte er van: 'Hooggeleerde, weledelzeergeleerde Heer'. Op mijn Nederlandse publicaties liet ik het prof. dr. weg, maar gebruikte ik wel A. C. en niet Anton C. Dat was ook nog het geval toen ik in 1990 voor het FD begon te schrijven. Nog niet lang geleden stelde de redactie voor in mijn columns mijn voornaam te gebruiken. Volgens Angelsakisch gebruik voeg ik er wel altijd mijn 'middle initial' C. aan toe.

#Inmiddels is dit gebruik van de voornamen tezamen met het wijd verbreide tutyoeren in omloop gekomen. Ik krijg regelmatig brieven toe gestuurd die geadresseerd zijn aan 'Anton Zijderveld' – en eerlijk gezegd blijft dat iedere keer weer haken, vooral als een volslagen onbekende mij dan ook nog met je en jij toespreekt. Op de e-mail, waar nu het gros van mijn correspondentie plaatsvindt, word ik nu regelmatig toegejuicht met 'Hoi Anton'. Vroeger zou je dan gezegd hebben: 'Ik herinner me niet met U geknikkerd te hebben.' Het heeft alles te maken met de in deze kolommen eerder besproken informalisering van ons gedrag.

#Overigens is het interessant om vast te stellen dat vroeger bekende schrijvers en dichters zich meestal alleen met de achternaam plus de initialen aankondigden: Bloem, Leopold, Bordewijk, Vestdijk, Hermans, Voskuil, om maar enkelen te noemen. Goethe heeft een bijna mythische status verworven, want weinigen weten nog dat hij Johann Wolfgang heette. Intussen waren en zijn monarchen zo boven het gewone volk verheven dat ze juist geen achternamen nodig hebben. Onze vorstin ondertekent haar brieven en de wetten van het land met een eenvoudig 'Beatrix'. Trouwens, net als bij de genoemde graaf is er geen beginnen aan al haar voornamen en achternamen op te sommen. Hetzelfde gold voor haar vader en moeder en andere vorstelijke voorgangers.

#Erg bont maakt A. F. Th. Van der Heijden het. Het lijkt erop dat hij zich zelfs boven de vorsten verheven acht, want hij zet op de titelbladen van zijn recente publicaties alleen nog maar A.F.TH. Moeten we nu ook U tegen hem gaan zeggen? Toegegeven, korte e-mail berichten teken ik tegenwoordig met ACZ, maar dat is geen arrogantie doch slechts een zaak van efficiency. Toch?!